

De stille deportatie

Persmededeling - Februari 2006

Koen Geurts, Foyer

Valt het u ook op dat er tussen de Oost-Europese nationaliteiten die ons land uitwijst, zoveel Roma mensen te vinden zijn? Toeval? Wie gelooft dat?

Woensdagochtend precies een week geleden was het weer zover. Een 110-tal blauwe ridders doorzoekt een zevental huizen in de Brusselse Noordwijk. Officieel zijn ze op zoek naar twee huisjesmelkers die in deze panden een 90-tal arme drommels in 'mensonwaardige omstandigheden' huisvesten. Meelijwekkend zijn de beelden en beschrijvingen over het afschilferend behangpapier aan de muren, de te kleine kamertjes waarin ganse families dicht op elkaar gepropt de nacht doorbrachten enz. Nog diezelfde dag en de dagen erna wordt het grootste deel van de aangetroffen 'slachtoffers' een 'menswaardiger' alternatief aangeboden: een enkele reis richting land van herkomst, voornamelijk Roemenië, wegens gebrek aan de juiste papieren.

De actie vertoonde zeer sterke overeenkomsten met de huiszoekingen in mei 2004 in drie panden van een eerder aangehouden huisjesmelker, waarbij de 110 Roemeense 'slachtoffers' werden opgepakt, in grote bussen werden afgevoerd en het merendeel prompt het land werd uitgewezen. Als men deze acties van dichterbij gaat bekijken, springt hierbij één aspect echter voortdurend in het oog. Het gaat hier namelijk ongeveer allemaal om families van Roma-origine.

Als we naar de harde cijfers over repatriëringen kijken scoren trouwens de landen waarvan een stad als Brussel het meeste Roma telt, het hoogst. Samen met Roemenië (en o.a. ook Bulgarije) heeft de Belgische overheid ondermeer afspraken gemaakt waardoor Roemenen à volonté kunnen worden gerepatriëerd.

Het is niet nieuw. Sinds de intrede in West-Europa van de eerste Roma-groepen zes eeuwen geleden is het nooit anders geweest. Vervolgelingen, uitdrijvingen, indertijd zelfs 'zigeunerjachten' als volksverdrijf. Onlangs nog de Holocaust waarin er proportioneel (vergeleken met de toenmalige bestaande absolute aantallen van de bevolkingsgroepen) zelfs meer Roma (!) werden omgebracht dan Joden.

Deze grootste etnische minderheidsgroep van Europa, waarvan geschat wordt dat er momenteel in Europa evenveel zijn als dat er Belgen (!) zijn, vormt ook in de 21ste eeuw nog steeds waar ook ter wereld een gemarginaliseerd volk. Een groot deel leeft onder de armoedegrens. Hun levensverwachting wordt door de Wereldbank 15 jaar lager geschat dan niet-Roma. Volgens een VN-rapport voltooit in Oost-Europa slechts één op drie Roma-kinderen de basisschool, 6% de middelbare school en 1% het hoger onderwijs. De economische crisis die volgde op de val van het Ijzeren Gordijn deed de werkloosheidscijfers bij Roma de pan uitswingen. Sommige Roma-nederzettingen in Oost-Europa hebben nog steeds te kampen met 100% werkloosheid. Een wantrouwige, vijandige houding bij de rest van de bevolking is nog steeds hun deel. Discriminatie en racisme zijn nog steeds schering

en inslag. Vele Roma verlangen naar meer en ondernemen bijgevolg acties om de eeuwenlange spiraal van uitsluiting, marginalisatie en gebrek aan toekomstperspectief te doorbreken. Een middel daarvoor is migratie, ook naar België.

Op een vluchtelingenstatuut via de asielpcedure maken ze zo goed als geen kans. De laatste zes jaar bijvoorbeeld zijn er slechts een tiental Roma-zigeuners uit Roemenië erkend als vluchteling. De anderen vragen een regularisatie aan. Omwille van de jarenlange duur van deze procedures raken mensen hier ingeburgerd, leren de taal, smeden een netwerk van sociale relaties, kinderen worden geboren, velen gaan naar school, maken vriendjes enz. België wordt hun thuis. Ze komen echter terecht in de allerslechtste woningen omwille van gebrek aan financiële middelen (ze mogen niet werken en krijgen geen enkele sociale steun), maar ook omwille van discriminatie op de huurmarkt (Roma zijn meestal niet welkom). Men vindt hen dan uiteindelijk in de allerslechtste 'woonsten', die ze dan vaak zonder boe of ba aanvaarden om toch een dak boven het hoofd te hebben. Nochtans bestaat er voor hen geen twijfel dat leven in de onzekerheid om een wettig verblijf te krijgen een beter bestaan is dan terug te keren 'naar de hel' - zoals velen het uitdrukken - in hun land van herkomst.

Sinds Oost-Europese landen met een grote populatie Roma-zigeuners zijn beginnen toe te treden tot de EU, hebben de Westerse landen hun ogen geopend. Plots werden de rechten en de integratie van Roma hoofdthema's in de onderhandelingsdebatten met Slowakije, Tsjechië, Roemenië, Bulgarije... In allerijl werden in Oost-Europa wetten gewijzigd, institutionele maatregelen genomen en projecten uitgewerkt om tegemoet te komen aan deze eisen. Tot nu toe blijft er echter een enorme kloof bestaan tussen wat de nationale overheid nastreeft en wat lokale overheden uiteindelijk ermee doen. Blijkt dat een mentaliteitswijziging niet doorgedrukt kan worden op enkele jaren tijd. Hiervoor zullen minstens enkele generaties nodig zijn. Ondertussen blijft het leven er voor talloze Roma-families perspectiefloos en willen ze, meestal vooral voor hun kinderen, andere toekomstperspectieven openen.

Wanneer dan op een goeie morgen weeral tientallen Roma van hun bed gelicht worden, mannen, vrouwen en kinderen en een dag later afgevoerd worden, toont dit alweer het schrijnende gebrek aan beleid ten aanzien van dit soort maatschappelijk kwetsbare groepen. Het brengt een schrijnende paradox naar voren. We eisen dat Oost-Europese landen een degelijk beleid ten aanzien van Roma uitwerken, maar zelf slagen we er niet in om verder te geraken dan het uitdrijven van ganse families, ook als ze hier al jaren zijn en zich hebben proberen te integreren met alle moeilijkheden van dien. Het wordt tijd dat de Belgische overheid de specifieke situatie van Roma in Europa zal erkennen, niet alleen in de rest van Europa maar ook in eigen land, en dit omzet in concrete maatregelen. Ook is het hoog tijd dat men stilstaat bij de gevolgen van repatriëringen van families die reeds jarenlang in het land zijn, en dan vooral met betrekking tot de kinderen. Vaak zijn zij de hoop van deze families, doen heel wat moeite om naar school te gaan, ontplooiën zich en creëren cruciale bindingen met de Belgische samenleving. Plots wordt deze hoop volledig de kop ingedrukt, deze kinderen mee afgevoerd, een zware opdoffer gegeven aan hun persoonlijke ontwikkeling. Niet te schatten welke indruk dit op een kind maakt als ze naar jaren te horen krijgen dat ze eigenlijk niet welkom zijn. En dan staan sommigen verbaasd wanneer ze merken dat niet alle Roma-kinderen even gemakkelijk school lopen dan anderen.

De grootste etnische minderheid in Europa in de meest marginale positie laten verkeren en dit door kortzichtig beleid voortdurend bevestigen, dat is geen beleid. Het oppakken en

afvoeren van ganse families onder het mom van een zoektocht naar huisjesmelkers, dat is hypocriet. Het heeft veel meer weg van een zoveelste uitsluiting van een beproefd volk, een stille deportatie.